

Гратэск ~ А Готыка Эп Чны

ад Дж. Э. Грэйвена

Раздзел VI

Уздоўж перыферы трапезнай залы стаяла лаўка, пастаўленыя адзін да аднаго. Ззаду сталы шлі паралельнымі радамі масіўных калон з аркафорсамі рэбрамі, як я распасцрался пад высокай скляпеністай столлю, нібы бязбожныя катэдралы. Пачэнтры залы стаяў шэраг масіўных жалезных катлоў, хпякельныя вуголлі абаранялі ад вечнага холаду. Некалькі манахаў засталіся ў зале, скончыўшы ежу, шапталіся пра апошні чуткі пра штодзённыя сутычкі паміж мясцовымі манахамі, збраяносцамі непажаданымі салдатамі, як я, здавалася, стаяла на варце каля кожных дзвярэй куткоў абацтва. Іван узяў са стала мску з рыбным рагу хлеба, пакнуў рэдкую групу выйшаў з трапезнай, калі задыханы манах Одз на ледзь не збуй яго з ног.

— Адзін на! Я ледзь не выпусціў яго, — папракнуў яго Іван. — Дзе ты быў?!
Адзін на прасачыў за крытычным позіткам Івана да яго рукаў, запэцканага рыбным рагу. Адзін на перавёў дыханне. «Прабач мяне, Іван. Нам трэба пагаварыць. Зараз жа». Адзін на павёў яго да вонкавага кута будынка.
«Пра што?»

— Новы кардынал мае намер адкрыць Брамы каменя! — прашаптаў Адзін на. Іван адкніўся назад, недаверліва прыжмурыўшы вочы. — Я кажу праўду.

«Можна рана выпіць вана?»

«Ты павнен мне верыць».

«Одзіна, мы хутка пакінем абацтва. Мяне не трэба падшпорваць».

«Іван! Я не п'яны і не падшпорваю цябе. Я падслухаў гэта — нават яго ўласныя словы».

Іван адхіліў яго пярэчанні. «Выдатна. А цяпер, мабыць, мне варта прынесці Лазару рэшткі ежы».

Іван хацеў сысці, але Адзіна моцна схватіла яго за руку.

«Іван!»

«Адзіна?»

«Гэтыя салдаты — не папская гвардыя. Яны нават не з Авіньёна! Капітан Борн з Каралеўскай гвардыі — ён атрымаў вае загады ад Яго Вялікасці, караля Філіпа. Кажу вам — я падслухаў гэтую размову!»

Іван дакрануўся да рукаў. — Калі ласка, адпусціце маю руку. — Адзіна паслухаўся. — А цяпер раскажы, што пачуў, — сказаў Іван, паціраючы руку.

«Я быў пад акном лазні. Унутры я пачуў абата Масона капітана...»
спрачался пра тое, што засталася, каб накарміць людзей капітана.
Капітан пагражаў пакінуць абацтва, калі абат паабяцаў яму, што хутка адчыніць Брамна камень. Капітан даў яму тры дні. Абат пагадзіўся.

— Што?! Ты жартуеш? — спытаў Іван з скрыўленым тварам. — Яны прыйшлі, каб...

Адзіна паціснуў Івана за плячо, патрабуючы найвышэйшай увагі. — І гэта яшчэ не ўсё! Клодый Грэвіль Грэйт дапамогуць яму. І ты ж ведаеш, яны ведаюць пра метады зняцця замкавага каменя з алтара. З таго часу яны пагадзіліся даць указанні кардыналу, Івану!

«Чаму яны маглі б на гэты пагадзіцца? Гэта не мае сэнсу».

— Але гэты сапраўды добра служыць Клодзію, бо ён заляцаўся да кардынала, каб той заняў у нас высокія пасады ў абмен на гэты дапамогу. А кардынал пагадзіўся, што Клодый Грэвіль стане новым наглядачам катакомб, калі кардынал дасягне поспеху.

«Але якая карысць кардыналу ад адкрыцця Брамнага каменя? Якая карысць можа быць з...»

«Каб выкарыстаць яго як зброю супраць англійчан. З таго, што я чуў, здаецца, ён мае намер выклікаць з яго духаў — паслаць іх супраць людзей караля Эдуарда ў Крэс. Я так разумю...»
нават Яго Вялікасць кароль Філіп у гэтым удзельнічае, але я падазраю, што Яго Свяцасць не чаго не ведае.

Гэта кашмар — усё гэта — здаецца так м'яне рэальным!

Іван задумаўся. «Сапраўды. Гэта тлумачыць, чаму нікому з нас не дазваляецца пакідаць вароты абацтва — чаму тут так шмат салдат».

— І вартавяя, як я канф скуюць пошту, — дадаў Одз на.

Іван пацёр шчаку. «Божа мой, гэта жудасна, жахл ва».

— А як жа Лазар? Яму давядзецца з'явіцца да Клодыя. Памятай яго разам з Мгуалем — капюшонам?

Іван успомніў, як шэсць гадоў таму Клод і запатрабаваў ад Мгуалю зняць капюшон перад ншым збраяносцам. Хоць абат Вонг заўсёды дазваляў хлопчыкам з дэфармацыям насць капюшоны, каб абараніць сваю годнасць, Клод і узяў гэтую справу на сябе. Калі Іван даведаўся пра гэта, ён раз'юшыўся; калі б не было Адз на, каб спыніць яго, ён бы ўдарыў Клодыя. Іван папярэдзіў Клодыя, каб ён не дакранаўся да капюшонаў, як я ён пашыў для Мгуалю, Татэя асабліва Лазара — горкае пачуццё засталася.

«Калі кардынал адчыніць Брамны камень, то не будзе ніякіх катакомб, за якімі трэба сачыць, нават абацтва, — разважаў уголас Іван. — Я павінен вывезці Лазара адсюль — магчыма, заўтра ўвечары. Ты пойдзеш з нам?»

«Так, але як мы можам падарожнічаць?»

«Пусты воз з прыпасамі ўсё яшчэ стаіць каля стайні?»

— Каптан ахоўвае стайні пасля смерці Фестоно. Мы не можам падысці блізка да воза. І нам можа пашанцаваць уцячы з адным канём — за нам не будучы гнацца.

Іван утаропіўся ў тэрыторыю. «Здаецца, у нас няма нішага выйсця, як і сцяпешшу».

«Найбліжэйшая вёска — Мурат, да яе можна дайсці пешшу, як на адлегласць аднаго вечара. Сонца ўзыходзіць над Лазарам раней, чым мы...»

«Памятаеш пячору, якую нам некалькі гадоў таму паказаў брат Мікалай? Ён называе яе Гаравая Маць?»

«Так, яна глыбокая і цёмная!»

Іван зрунуў на неба. — Значыць, Горная Маць. Гэта акурат на захад адсюль. Зоркі могуць паказаць нам дарогу, а месяц павінен асвятляць. Я падрыхтую Лазара.

Паглядзі, што ты зможаш знайсці на кухні — для трах. І прынясі дастаткова — нават усяго... Армія з трох чалавек падарожнічае на жываце. Паспяшайся, пакуль салдаты не абслужылі, больш нічога не застанеца.

«Так».

— І тры бурбалкі з вадой, вялікія. Занясце іх у катакомбы. Асцярожна, каб вас не заўважылі з прыпасамі. Схавайце іх. І Адз но — нікому ні слова — дзеля Лазара. Ніхто не павінен ведаць. Я разумею, што для вас значыць Мікалай. "Не хвалюся. Я ведаю."

«А калі цябе затрымаюць, мы павінны сысці самі. Лазара трэба забраць ад

тут, неадкладна».

— Безумоўна. А я прывязу правянт у Маўнц на заўтра цябе неўзабаве пасля гэтага.

Яны разышліся: Іван пайшоў да катакомбаў, а Адзінно краўся да кухняў трапезнай. Толькі тады з-за кута трапезнай выслезнуў брат Грэвель. Ён кнуў нахпацерашкавым вачыма ў кожным кранку паспяшаўся ў кабінет абата.

Іван паспешліва прайшоў па калідоры катакомбаў з невялікай мскай зайшоў у пакой. Лазар стаяў каля стала, спяной да Івана, заварочваючы свежую паходнюкладучы яе. У вялікай кучы ўжо падрыхтаваных паходняў.

— У мяне амаль усе ёсць, манах. Мне патрэбна больш тканіны, каб скончыць, — заявіў Лазар. Ён павярнуўся паглядзеў на Івана. Дзве пустыя вочныя дзіркі ўпалі на мску з рагу.

— Пакань гэта. Хадзесць, — сказаў Іван. Ён павярнуўся выйшаў з мскай. Лазар пайшоў за м. Яны працягвалі сцяглыбей у катакомбы, далей ад пакоя Лазара, дзе Лазар звычайна еў сваю рагу.

«Фрыяр, куды мы ідем?»

— Хадзем, сыноч. Нам трэба пагаварыць сам-насам. — Лазаршоў за м, петляючы па тунэлях. Іван спыніўся каля дзвярэй крыпты Бастана, магільны, выкапанай ахрышчанай у гонар бскупа Клэра Бастана, былога абата Гардэнскай царквы тры стагоддз таму. З трэскам паваротам Іван адчыніў дзверы, пасля чаго яны з Лазарам увайшлі ўнутр.

Іван даў Лазару мску запаліў у крыпце свечкі. Ва ўсходняй паўднёвай сценах у двухфутовых праёмах ляжал ўздоўж сем мумій вышынёй. На гладкай заходняй сцяне вясела простае драўлянае распяцце. У цэнтры пакоя стаяў груба выразаны з дрэва стол для медытацыі, а каля дзвярэй — вузкі стол для свечак. Лазар паставіў мску на столсеў на зэдлік. Іван падышоўсеў на зэдлік насупраць яго. «Рыба хлеб. Так, у асноўным хлеб, але ёсць трэба. У трапезнай засталася мала». — Так, манах, — прабурчаў Лазар, скардзячыся сам сабе. Ён звикся не любіць хлеб, чэрствы асноўны прадукт абацтва, прызначаны хутчэй для таго, каб напайняць страўнік, чым здавальваць цягу. Мясам было значна смачнейшым, асабліва рыба. І часта, калі кавалак калі хлеб у яго штовечаровай мсцы для вячэры быў незвычайна вялікім, ён пра сябе падумаў: «Не хлебам адзіным жыве хлопец-сквайр», дадаўшы непаважлівы штырх да слоў з Святога Псалма, як я ён ведаў на памяць.

— Цяпер ты можаш звяртацца да мяне як да бацькі, Лазар. — Лазар узняў позірк знайшоў Івана.

усмешка. Кал Іван быў сам-насам, ён заўсёды дазваляў Лазару звяртацца да яго як да бацьк .

— Так, бацька, — пагадз ўся той, урываючыся ў рыбу.

— Мы пак нем абацтва заўтра ўвечары, сыноч.

Лазар застыў. У м выбухнула хваляванне, ён утароп ўся ў твар бацьк , каб пацвердз ць пачутае.

«І так. Брат Адз но дзе з нам ».

Лазар ускачыў, абышоў стол абняў сва м маленьк м ручкам шырокага дужага манаха.

Іван абняў яго , усм хнуўшыся, паляпаў па плячы. «Еш зараз. У нас мала часу». Іван угаварыў яго вярнуцца да м ск . З новай энерг яй Лазар праглынуў сваю ежу.

«Рыбныя косц не даруюць м ласэрнасц , Лазар», — прапаведаваў Іван.

— Так, ойча. — Лазар запавол ўся асцярожна ёй, спрабуючы суц шыць радасны в хур эмоцый, як нахлынуў на яго, але безвын кова.

«Я хачу, каб ты пасля ежы прынёс ваду з калодзежа. Твае манты капюшоны...» трэба памыць».

Раптам нейк шум, н бы парыў халоднага паветра, перапын ў яго думк .

Лазар з рнуў на дзверы — на крын цу душэўнага холаду.

— Яны пав нны быць сух м , кал мы... што гэта? — спытаў Іван прыглушаным аддаленым голасам.

Лазар адчуваў гэта — нешта за дзвярыма, нешта зус м новае, але нстынктыўнае знаёмае. Яго ахап ў транс, змыўшы ўсё, акрамя зроку, гуку паху.

— Хтосьц дзе? — прашаптаў Іван. Падазрэнн Лазара был слушным . Ён пачуў, як дзверы трэск трэск, быццам нешта давол вял кае ўсё мацней прых нулася да яго.

Іван падышоў да дзвярэй ўткнуўся ў х плячом. Дзверы не адчынял ся.

«Хто за дзвярыма, Лазар?» — прашаптаў Іван.

«Дзверы сам па сабе нац скаюцца».

«Не, Лазар. Слухай, слухай. Кольк х там?»

«Не было чуваць н крокаў, н шапацення адзення. І я не чую н як х уздыхаў — н кога там няма», — сказаў Лазар. Іван фыркнуў.

— Ойча, я пав нен у нечым прызнацца, — прашаптаў Лазар.

"Што гэта?"

«Напярэдадн , кал Брамны камень крычаў...» Лазар апусц ў вочы.

«Вон, Лазар».

«Я, ну... у сва м розуме... я пачула Брамны Камень. Ён сцвярджаў, што гэта мая Мац ... што ён прыйдзе наведаць мяне».

«Ты размаўляў з...?!»

«Прабачце, манах. Я проста...»

— Мац Божая! Лазар, ты падвергнуў нас абодвух вял кай небяспецы. — Іван пацёр твар шалёна захадз ў па пако .

«Я не зб раўся... а ты забаран ў мне гаварыць...»

"Больш н слова. Ачысц свой розум. Мы сыходз м зараз."

«Так, брат».

Ц шыню парушыў гудзенне, падобнае на гудзенне саранчы. Бацька сын аз рнул ся па пако .

Пран зл вы гул узмацн ўся да гучнасц дзесяц саранчы, потым да сотн . Усё гучней гучней.

Лазар сеў, закрыў вушы далоням апусц ў галаву на стол.

Іван шырока расплюшчыў вочы агледзеў пакой. На заходняй сцяне, пад драўляным крыжам, камян пачал вып раць, як живот цяжарнай жанчыны. Крыж з грукатам упаў на падлогу. Блок вызвал л ся ад сцяны, сабрал ся зл л ся ў кучу. анатам чная форма. Затым адх ленне прыняло змененае падабенства аголенай жанчыны з доўг м рудым валасам цалкам чорным вачыма. Уступ, падобны на саранчу, зн к, жанчына выйшла наперад з той жа аг днай усмешкай, якая ператварыла брата Фестоно ў бясплодную мум ю.

Лазар адкрыў вушы падняў галаву. Перад м стаяла Мац Люцыфаэль — ён адчуваў праўду, якую яму казал . Лазар улав ў сябе на тым, што глядз ць на пунсовыя круг Яе грудзей. А яны глядзел на яго ў адказ, як шырока расплюшчаныя вочы з жахам.

— Адварн ся, Лазар! — загадаў Іван. Лазар зноў к нуў галаву на стол .

« — Ну, сапраўды, святар. Няўжо я такая непрыгожая? Няўжо я не спадабалася табе, мой дараг ? — спытала яна голасам мног х жанчын.

«Пак дае нас. Не тут».

«Х ба ты не расказваў Элджа пра яго мац ?»

«Няўжо ў цябе няма паваг ? Ён жа ўсяго тольк хлопчык. У мя Бога, жанчына, зн кн ».

«Нужна ж так мяне в таць? Паглядз , што я табе даў?» Яны з рнул на Лазара зноў на яго.

«Ён належыць Богу».

Яна ўсм хнулася, нах л лася раскрыла рук : «Ну, ну. Ідз да сваёй

Мац , Лазар. Ты пакл каў мяне, вось я для цябе. Абдым сваю Мац , сынок».

Лазар асцярожна падняў галаву зноў намацаў Яе грудз , як я свабодна поўна в сел .

Бл зняты грацыёзна гайдал ся пад Яе.

«Лазар!» — абурыў яго Іван.

Лазар апусц ў галаву сказаў м сцы з ежай: «Яна ўваходз ць у мае думк , манах. Я адчуваю...»

Яна... яна не дышае... не жывая.

— Прашу вас, спынцеся, — папрасіў Іван.

Лазар пакруціў галавой зноў звярнуўся да мска: «Чаму ты гэта робіш?»

— Пакіньце яго! Ён жа зусім хлопчык! — зароў Іван.

Люцыфаэль устаў запырачыў Івану: «Ты нічым не загадваеш, звер. Прымры язык за зубы, каб ён не вылізваў табе вочы назаўжды».

Іван стаў перад Лазарам і плюнуў: «І ты нічога не загадваеш без Бога Усемагутнага».

Яна прапала яго сваім чорным вачыма: «Не спакушай мяне, пачвара».

Лазар зноў узняў вочы. За Іванам ён бачыў палову Яе аголенасць. Як і ў кожнага гратэску, у Яе таксама не было пупка. Яго вочы спускаліся па Яе бледным жываце і апускаліся паміж сцёгнамі. Яна злёгка павярнулася, даючы Лазару магчымасць паказаць сябе. Грэх сагрэў яго. Яго вены гарэл ад гэтага. Яна ўсміхнулася.

«Нячысты слуга, у мя Хрыста, Госпада нашага, Як звязвае цябе, дзядзюль».

Люцыфаэль засмяяўся запырачыў Івану: «Слуга? Звязаны? Паслухай мудрасць, звер. Гэта я звязаў твайго Хрыста, спрабаваў лупцаваў яго. Гэта я ўб'ю калкі ў яго...» рук ног. Гэта я рассек яму бок высмейваў яго, каранавыў яго каралём ломкім церням. Гэта я выпрабываў яго таго, хто засведчыў мяне. Гэта я раздушываў яго, як няшчасную казурку, на старонках вечнасці, стварыўшы тую самую веру, якую ты цяпер сцвярджаеш, што прымаеш. Я не абавязаны слуга, дарагі святы чалавек. Засведчы мяне, як гэта зрабіў Ісус, як робіць Лазар».

Іван прасачыў за Яе пазірк; Лазар зноў утаропіўся на Яе.

«Лазар!» — аблаяў яго Іван і шчэ больш засланіў яму зрок. Лазар апусціў галаву, закрыўшы маску рукам. Яна падняла твар да столі і напоўніла пакой тысячай жудасных смехаў.

Тады яна загаварыла: «Мой Эльё значна больш мужчына, чым ты, ён зусім не мужчына».

«Загадаваю табе, д'ябал, у мя найсвяцейшага Госпада Хрыста, пакінь гэтае месца Божа! — закрычаў Іван.

Яна змяніла голас — загаварыла, як Іван: «Я не больш чалавек Божы, чым камень у гэтых сценах. Лазар — гэта тварэнне маёй зняволенай пажадліваасці, грэх маіх няверных пакінутых сцёгнаў».

«Лазар, закрычы вушы!» — крыкнуў Іван, перакрываючы свой скапіяваны голас. Лазар закрычаў.

Яна працягвала гаварыць за яго: «Ён штодня нагадвае мне пра гэта без слоў. Лазар тоне ў маёй вене. Калі я бачу яго, я бачу сябе. Я навязваю сваю веру...»

яго — не за яго, а за мяне. Ён будзе цярапец пакуты праведнасц , як мая в на. З часам Лазар цалкам патоне, змыўшы мае грах , я буду ачышчаны».

— Досыць! Дзеля Бога, зн кн це ад нас! — зароў Іван.

Люцыфаэль вярнула свой голас ранейшаму: «Магчыма, табе варта патануць у сваёй в не пак нуць Лазара патануць у сваёй».

З шчыл н мум й — з -за кожнага трупа — у пакой хлынула хваля пацукоў. Сотн з х высыпал з дз рак, н бы к пячае мора чорнай поўсц . Ад х тлустай хворай поўсц падымаўся смурод, як высмоктаў з пакоя прыдатнае для дыхання паветра. Свечка патухла, склеп пацямнеў. Зрэнк Лазара расшырыл ся расчысц л ся. пласты ценяў, тольк каб потым убачыць, як яго мац прамян ста ўсм хаецца яму з сарамл вай усмешкай, а яе з хатл выя чорныя вочы был яшчэ чарнейшыя за цемру пам ж м .

Пацук высыпал натоўпам . Пацеркавыя вочк , скрыгат сц снутых зубоў, голкападобныя к пцюры шэрыя хвасты пакрывал кожны сантыметр падлог . Іх брудныя к пцюры цокал л пл па падлозе, як клацання ног м льёна скарп ёнаў. Іх в ск зл вал ся ў адз н, яны корчыл ся ў шалёнай блытан не. Грызуны к шэл ў сандал Івана ... палезл пад яго халат. Яны драпал грызл яго. Іван закрычаў, зграбаючы цэлыя гронк . Ён звал ўся на падлогу, чорны ак ян пошасц патап ў яго, змыўшы плоць.

Раптам у пако запанавала ц шыня. Іван к даўся на пустой падлозе. Жанчына стаяла над м смяялася. Ілюз я зн кла, але боль ад абарванай плоц заставаўся з м. Лазар з ус х с л спрабаваў дапамагчы Івану ўстаць з падлог . Іван перакул ўся на бок вырваў. Лазар устаў сарваў з сябе маску. Ён пераступ ў праз Івана , шыпячы, не паддаўся Ёй, прыц снуўшы вушы агал ўшы тоўстыя клы. Яна нахмурылася, на мгненне сх л ла галаву набок, як разгублены сабака. Потым яна скокнула наперад, рыкаючы, адштурхнула Лазара, адправ ўшы яго ў адну з шчыл н для мум й. ў непрытомную кучу.

Яна нах л лася рэзка падняла яго галаву за валасок. Яна прашаптала Івану на вуха... голас мног х жанчын: «Ведай, каго сведчыць. Звярн це ўвагу на гэта: на пол , якое належыць мне, камень не твой, каб здз ўляцца; я не твой, каб здз ўляцца; Элха не твой, каб здз ўляцца». А той, хто праходз ць м ма ўмешваецца ў чужыя лёсы, падобны да таго, хто бярэ дракона за хвост.

Яна апусц ла галаву, устала працягнула свае блюзнерствы: «Праўду, засведчы мне, як

зраб ў Ісус. Я Люцыфаэль, Анёл анёлаў, правадыр лег ёнаў, маю законныя правы на тое, чаго ты н кол не зможаш атрымаць. Кал б ты не быў ужо ма м, я б зн шчыў цябе тут — А цяпер жа. Не лезь у мае справы, — адважыўся Іван знепрытомнеў.

Яна павярнулася , пад гудзенне тысячы саранчы, растала скрозь сцяну. І ц шыня запанавала над смаленым пакоем — мёртвая ц шыня, прыстойная для любой крыпты.

~*~

Брат Одз на прайшоўся па двары з усёй удаванай бесклапотнасцю, на якую тольк мог , бо ў манаск м нтэрнаце захоўваў запас скрадзеных прыпасаў прыкладна на пяць дзён. Ён прасл знуў праз бакавы ўваход будынка, дзе знаходз ўся ўваход у катакомбы. Ун зе па галоўным кал доры ён пачуў, як салдаты ўваходзяць праз галоўны ўваход. Голас кап тана Борна хрыпла прагучаў, перакрываючы тупат маршыруючых ног бразгат метал чных даспехаў: «Усе трое: высок , тоўсты збраяносец у масцы!» Абшукайце кожны тунэль — кожную склеп! Кал злов це х, замкн це х у лазн неадкладна паведам це мне!
— Так, кап тан, — адказаў голас.
"А цяпер у нтэрнат. Вы, хлопцы, хадзем са мной."

Адз но апусц ўся ў цен глыбокай арк , кал салдаты падзял л ся шэрагам . Адна калона шла па кал доры, як вёў да катакомбаў. Борн павярнуўся разам з астатн м ; яны рушыл прама да Адз но. Адз но сц снуў живот, прыц снуўся да кута зата ў дыханне. На адлегласц выцягнутай рук , дастаткова бл зка, каб пал чыць валасы, салдат за салдатам пранос л ся м ма яго выходз л з будынка.

Одз на адх снуўся ад х высл знуў з бакавога ўваходу, вачыма ўтароп ўшыся ва ўсе бак . Ён адчуваў сябе голым — бл скучай св нняй, акружанай дзвюма сотням галодных ваўкоў. Ён пракраўся ў ноч схаваўся за л н яй вечназьялёных хмызнякоў, што прылягал да вонкавай сцяны абацтва, выглядаючы з-за кустоў невял к я патрул салдат, як я перасякал ўнутраны двор. Задыхаючыся, яго дыханне ператваралася ў туман у свежым паветры, Одз на прых нуўся да камянеў сцяны сабраўся з духам — слабым каленам . Ён пав нен быў знайсц Івана, перш чым людз кап тана змогуць яго знайсц ; ён пав нен быў не здымаць капюшон Лазара але найперш яму трэба было перавесц дыханне, як тоўсты чалавек. Уражл вая нават цвярозая думка ахап ла яго: ён ведаў, што яго саступаюць па колькасц , што ён без прыкрыцця , безумоўна, у яго не было часу раб ць што-небудзь, акрамя... пыхценне пыхценне, магчыма, хутка разгортваецца паўнавартасная трагедыя.

Амаль на трыццаць футаў пад сандалям Одз на глыбока ў катакомбах, дзверы ў

Крыпту Бастана адчын л . Паходня пран звала цемру. «Мы х злав л ! У гэтым!» — закрычаў паходняносец у канцы кал дора. Лежачы на падлозе, Іван заварушыўся, кал пачуўся тупат ботаў. У крыпту ўварвал ся салдаты. Двое вартаўн коў паднял Івана.

«Дзе тоўсты манах — Адз но?» — спытаў яго салдат. Іншы знайшоў на падлозе маску Лазара аддаў яе чалавеку, як дапытваў Івана. З-пад трупа, ахутаня цемрай, глядзел цёмна-блак тныя вочы.
— Дзе хлопчык? Гэта яго маска, так, — спытаў яго салдат. Ц ха, як мыш у склепе, ён апусц ў галаву нак нуў на галаву л шнюю мантыю.

Некальк мужчын асвятл л паходням пакой, убачыўшы, што ён пусты, акрамя шэрагаў мум й, умураваных у сцены. Іван заўважыў за мум яй кавалак чыстай манты — манты Лазара . Яна трох зрушылася.

— Я, напэўна, упаў. Ц з мяне цячэ кроў? Бачыце? — спытаў Іван, асвятляючы х паходням .

"Не. Чаму ты ў гэтай маг ле?"

Іван пацёр твар , спатыкнуўшыся, прайшоў м ма салдат да дзвярэй. Яны сц снул яго рук спын л яго.

«Я прыйшоў памал цца — я правал ўся ў цемру. Я не мог знайсц дарогу».

«Што гэта за маска? Дзе хлопчык?»

«О, у яго шмат так х масак. Гэтая зношаная — цяпер тольк ануча. Лазар у зняволенн ».
— У свае пако . — Прашу вас, мне трэба падыхаць паветрам, — з с лай падышоў Іван да дзвярэй. — Мужчыны... у апошн раз з рнуў на склеп неахвотна пайшоў за м.

«Дзе кватэра хлопчыка?» — спытаў салдат.

«Па гэтым кал доры павярн це направа, яго пакой будзе першым злева».

«А дзе ж манах — Адз на?»

— Накольк я памятаў, ён быў у сваёй камеры, у спальн . Мне трэба праверыць Лазара. — Іван адарваўся ад салдат. Яны схап л яго мацней.

«Мне загадана арыштаваць вас, манах. Вы пав нны сц са мной».

«Што?! Арышт?! І за што?» — недаверл ва спытаў Іван.

Салдат звярнуўся да астатн х: «Усе, працягвайце пошук — кватэра хлопчыка».

Ён павярнуўся да Івана сказаў: «Даруйце, мне гэта гэтак жа цяжка, як, магчыма, вам, брат. Я проста выконваю загад. Ідз це м рна, кал ласка». Іван ахвотна пагадз ўся.

Для Лазара голас адыходзячага салдата сц х, як далёкае рэха, пакуль ён заставаўся ў склеп, скамянелы пад так м жа скамянелым святаром — цэлам былога

Абат Клэрз Бастан з крыпты Бастана. Астанк належал святару, як запячатаў Нарамс на ў тунэл Бен ён, спадзеючыся назаўжды пахаваць мову сакрэты Брамнага каменя. І цяпер цела абата Бастана дапамагло абараніць Лазара ад неадкладнага выяўлення, бо ён ляжаў старанна схаваны пад яго астанкам.

1 кастрычніка 1347 г.

Унутраныя названні ранні Лазара Івана былі падобныя: «Гэта быў незвычайны дзень» Без прывітаных перадсвятых тальных званой са званіцы на ранішнюю вячэрнюю, званкой на абеды ў трапезнай прыкметных званкой на вячэрнюю медытацыю малітву ў інтэрнаце ў абацтве проста не было ніякай меры ці рэчыва адносна яго вечнага святога раскладу *ora et labora*. Пад мёртвай хмарай саборным званом здавалася, што сам Час мог цалкам спыніцца ў дзёна шумных сценах абацтва. Лазар Іван быў пакнуты ў пастцы адзін ад аднаго: Лазар варушыўся пад далкатным пастаянна хрумсткім трупам, а Іван быў схоплены ў ахоўнай лазні абацтва без магчымасці

На працягу дня яны абодва чулі аднолькавы гук вакол абацтва — там, дзе ў катакомбах звычайна было ціха, цяпер яго сцены адгукваліся ад крыкаў салдат, спрэчак нават зрэдку хвілін кання. І там, дзе ў двары абацтва звычайна было ціха ад манахаў, пагружаных у сур'ёзную медытацыю, на тэрыторыі кшталт шумныя салдаты, трэскалі кані бразгалі метал.

Аднак у хвалястых пакутах была рэзкая розніца. Там, дзе Лазар ляжаў у пастцы пад мёртвым святаром, яго вольготнае дыханне награвала мільённую тэрыторыю да задух. Потліўся пад яго лупкім, што ўтрымліваў цяпло адзеннем. Новая вольгаць пад старым трупам з новай слай уаскрашала прагорклы пах гніення, як потым напаўняў цесную тэрыторыю Лазара, як гніласны расцякальны, адчувальны покрыва. А там, дзе Іван стаяў у пастцы за асцярожнымі салдатамі, ён ледзь не замерз да смерці ў адкрытым халодным паветры каменнай лазні. Ён хадзіў кругам вакол басейна лазні, абаронены ад холаду толькі халатамі сандалямі. Ён больш не адчуваў некалькіх пульсуючага болю ў пальцах рук і ног — быццам яго канечнасцям больш неснавалі. Для Лазара Івана, як для хвалястых калектыўнай пакуце, час цягнуўся на працягу, здавалася б, няшчаснага бясконцага дня. Нарэшце над абацтвам апусцілася змярканне высокага цені.

Пакуль два салдаты стаялі каля галоўнага ўваходу ў лазню, Іван зноў паглядзеў на глыбокія вузкія вокны: «Хлопчык мог лёгка працаваць праз іх, але не...»

«Чалавек яго целаскладу». Ён сеў на край каменнай сажалк аглядзеў ахоўны ўваход, як раб ў гэта незл чоную колькасць разоў пасля гэтага — усё яшчэ не маючы гатовых сродкаў уцэкаў. Адз н з мужчын зайшоў у лазню прайшоў м ма яго. У задн м куце будынка ён спын ўся ля ўзвышша, адсунуў драўляную вечка спраўляў патрэбу. Праз плячо ён спытаў у Івана: «Дык чаму цябе арыштавал ?» Іван саркастычна адрэзаў: «Я адмов ўся слухаць прызнанн вашага кап тана». Вартаўн к усм хнуўся, закрыў дз рку бруском вярнуўся на сваё месца за дзвярыма. Ён нешта прамармытаў ншаму вартаўн ку, як коратка з рнуў на Івана засмяўся.

«Пссс!» — пачуўся шып з акна на задн м двары. У вузкай адтул не з'яв лася галава Одз на.

Іван к нуўся да акна: «Слава Богу. Адз но, дзе Лазар?»

— Я так разумею, яны ўсё яшчэ ў катакомбах. Варта нас яшчэ не знайшла.

«Одз на. Паслухай мяне. Прыняс шмат адзення — поўныя рук ».

"Табе холадна?"

«Зраб гэта, Одз на. Паспяшайся».

Одз на зн к нарэшце вярнуўся, прац скаючы праз акно масу ткан ны.

— Я хаваюся за кустам заходняй сцяны, — прашыпеў Одз на.

"Добра! Ідз !"

Адз но высл знуў.

Іван напалову зак нуў адз н з халатаў у маленькае акенца высунуў яго. Потым адчын ў адз н з... мантыю наб ў ёй астатнюю частку, рукавы капюшон. Ён развязаў вяровачны пояс замацаваў яго вакол манекена, як пояс. Ён падпёр яго сп ной да ахоўн каў, ён падышоў да задняй частк лазн , дзе зняў драўляную вечка з прыб ральн адк нуў усю платформу. Ён папоўз у брудную земляную яму асцярожна нак нуў на сябе платформу, асцярожна перастав ўшы драўляны брусок на адтул ну.

Праз мгненне ён пачуў крок голас другога вартаўн ка, як распытваў мправ заваны манекен: «Значыць, вы адмов л ся выслухаць прызнанне кап тана?» Салдат засмяўся.

Вартаўн к падняў драўляны брусок з прыб ральн , Іван адк нуўся назад, заз раючы ў адтул ну, пакуль вартаўн к рыхтаваўся. І ён падрыхтаваўся — Іван скрыв ўся, кал прырэдня частка яго халата стала цёплай в льготнай.

Салдат працягнуў, аз рнуўшыся цераз плячо назад на манекен: «Нават д'ябал не адважыўся б...»

Ручай спын ўся. Вартаўн к адскочыў назад.

"Так! Ён зн к! Манах зн к!"

Першы вартаўн к прыбег. Друг паказаў на халат у акне: «Ён уцёк!»

«Ён занадта маленьк ! Ён дзесьць хаваецца!»

Яны абшукал лазню, разбурыл яе, кал друг загаварыў: «Кажу вам, ён уцёк! Кап тан ужо хоча ўбачыць, як галовы пакацяцца, пакуль гэтыя двое ўсё яшчэ на вол ! Мы марнуем тут час!»
Разам яны выбегл праз дзвярны праём абышл будынак. Іван адк нуў драўляную прыб ральню, выбраўся з ямы ўцёк.

Неўзабаве Іван знайшоў Адз но, як махаў яму рукой запрас ў яго ў кусты. Адз но сустрэў яго з к слым тварам. «Што ты нараб ў?» Ён прыц снуў нос рот рукой. «З табой нешта здарылася?»
— Мног я з х ужо ёсць — яшчэ не час, Одз на.

Іх дыханне застыла ў халодным паветры змяркання. Адз но адх л ўся ад Івана, яго твар зморшчыўся ад застойнага паху.

«Што ты ведаеш, Одз на? Раскажы ўсё».

«Я так разумею, што кардынал мае намер адкрыць Брамы камень. Ён зараз у саборы з Клодый, Грэв ль Грэйт. Ён загадаў запячатаць манахаў збраяносцаў у спальн , а кап тан падво ў ахову ля ўс х уваходаў.

«Лазар не можа быць тут, кал яны паспрабуюць гэта зраб ць — гэта вельм небяспечна? Мы пав нны яго знайсц ».
сёння ўвечары мы ад'язджаем з абацтва. Ты далучышся да нашага ад'езду?

«Сапраўды!»

— Тады сёння ўвечары мы адпраўляемся ў Маўнтайнз-Муф. Ежа вада — ты х узяў?

«Іван, прав янт у маёй камеры, але я не магу прайсц м ма вартаўн коў».

— Тады мы пойдзем без прадуктаў, — сказаў Іван, гледзячы на зорк . — Я зараз жа прывяду Лазара.

«Ён бы не пак нуў катакомбы адз н», — прапанаваў Одз на. «Магчыма, у студн ? Ён бы схаваўся...»

— Ён у крыпце Бастона. Заставайся тут. — Іван прайшоў м ма яго, прайшоў праз кусты к нуўся да бакавога ўваходу ў будынак, дзе знаходз л ся катакомбы.
уваход.

Тады Одз на пачуў раз'юшаныя крык з проц леглага боку будынка выглянуў праз густыя зарасн к хмызняку, каб наз раць за м туснёй. Кап тан Борн мноства ахоўн каў з паходням палал за рагу. Борн паказваў наўкол, даючы ўказанн , крычаў: «Аблакуйце будынак! Вы чацвёрта, падвойвайцеся туды — я хачу пасты сп на да сп ны! Вы ўсе, размясц цеся на друг м баку!
Шасцёра заставайцеся тут! Заблакуйце ўсе дзверы вокны! Астатн я са мной! Рухайцеся!»

Потым каптан дадаў, усё яшчэ крычачы, але ўжо больш сам сабе: «Дазволі яму ўцячы!»
«Няўмелыя гада!» Натойп салдат уварваўся ў галоўны ўваход будынка, а
ншыя ахоўвалі бакавы ўваход, куды нядаўна зайшоў Іван.
САМ.

Одзін адкачываў галаву на сцяну, заплюшчыў вочы, сціснуў зубы і пачаў стукаць
кулаком па каменні — сапраўдная трагедыя.

Іван бег па галоўным калідоры, клучы Лазара. Амаль мгненна Лазар абышоў рог тунэля, як
вёў да крыпты Бастана. Яны абняліся.

Іван адарваў яго ад сябе і страсянуў за плечы. «Паслухай мяне, Лазар! Зраб, што кажу!»
Ты разумееш?
«Так, бацька».

"Мы сыходзім зараз! Не спыняйся, не кажы! Паспяшайся, трымайся побач са мной!"
Іван адпусціў яго, павярнуўся і пабег назад па тунэл, а Лазаршоў за
м, нбы гарбаты прывіда, як карлік. Яны завярнулі за рог да
лесвічнай клеткі і рэзка спыніліся.

Перад ім па лесвіцы спускаўся каптан Борн, а за ім — натойп салдат.
«Досыць. Пагоня скончана, святар».

Іван стаў перад Лазарам. «Было безнадзейна».

Ён апусціў плечы. «Мы пойдзем мёртва». Іван вымушана ўсміхнуўся, пакланіўся
сціснуў рукі, як добры манах.

"Сапраўды паверыш. А дзе ж тоўсты?"

«Браце Адыно?»

«Тое ж самае».

«Я не ведаю пра яго месцазнаходжанне».

Борн нахіліўся да твару Івана: «Мне трэба было б быць з вашым абатам, але я ловлю сябе на
тым, што ганяюся па ўсім абацтве за двума няўдачлівымі манахамі гарбатым
збраяносцам. Вы прыйшлі мяне раздражняць. Цяпер, паколькі ўсе святары ў спальні — усе
на рахунку, акрамя тоўстага, паколькі я ведаю, што да вашага арышту ў лазні не было святарскіх мантыяў.
Я яшчэ раз спытаю ў вас. Дзе ён? Чакаю адказу.

«Як я ўжо казаў, я не ведаю, дзе...»

Борн адварнуўся, рэзка павярнуўся і ўдарыў кулаком Івану ў сквапцу. Лазар зашыпеў.

— Лазар! — спыніў яго Іван. Іван кнуўся наперад, адцягнуўшы ўсё хваг і ўдарам у
сквапцу каптана, сціснуўшы кулак. Ахова стрымлівала Івана, пакуль Борн супакойваўся.

— А, святар з агнём у сабе, — Борн выцер кроў з скрыўленай губы. Ён загадаў сваім людзям: — Адсуньце яго ўбок. Хлопчык больш падобны на жывёлу.

Ахоўн к адштурхнуў Івана, як адштурхоўваўся. Лазар адскочыў назад; яго пустыя вочы ўтаропіліся на Борна.

— Я ж казаў, што пойдзем мёртва, — плюнуў Іван, — толькі не крыўдзіце хлопчыка! Ён хворы! Некалькі ахоўн каў адступілі. Але каптан, застаючыся рашучым, прамармытаў: «Я хачу ўбачыць яго твар». Ён загадаў бліжэйшаму ахоўн ку: «Ты. Значыць маска».

— Не! Нельга! — закрычаў Іван, цяжка хістаючыся.

Салдат схапіў Лазара з капюшона і сарваў яго. Жахлівы салдаты раскідваліся веерам бразгат аголенай зброі.

«Шып!» — плюнуў Лазар у бок адыходзячага Борна; блакітныя вочы шырока расплюшчаныя, дзікія чорныя валасы, доўгія прыцыснутыя вушы пагрозліва клялі.

«Д'ябальскі хлопчык!» — закрычаў адзін. Іншыя прамармыталі з захапленнем.

— Не! — Іван вырваўся адштурхнуў бліжэйшага ахоўніка абцягнуў. Некалькі ахоўн каў акружылі яго, ён кідваўся, як вар'ят волат. Калі ўпакоў запанаваў хаос, Борн кіннуўся на Івана ўсадзіў яму падрэзаны кінжал з белаю ручкай. Іван адхіснуўся назад. Ён гучна закрычаў: — Бяжы, Лазар!

Лазар убачыў нож, кроў нешта яшчэ — нешта жахлівае ў вачах Івана.

«Вск!» — крык Лазара, падобны да крыку сокала, рассек паветра. Аглушаныя салдаты

ашаломлена стаялі. Іван зваліўся на падлогу застогнаў: «Хутчэй, хлопча! Зараз!» Уваход у катакомбы быў надзейна зачынены, Лазар разварнуўся пальцамі па галоўным калідоры ўглыб тунэляў, нібы падпаленая прычварна.

Салдаты рэзка спыніліся, апусцілі зброю, абмяняліся ашаломленымі позіраўшы на Івана Борна. Звяртаючыся да Борна, Іван прастагнаў: «Ён не хоча нічога дрэннага. Яго сэрца з Богам.

Прашу вас, пакіньце яго... пакіньце яго». Потым ён павярнуў галаву, уздыхнуў кіннуў сонны, пусты позіраў уніз, акрамя шчыльнай сцяны.

У наступнай цэлы Борн падняў позіраўшы ўбачыў, як яго людзі вывучаюць кінжал у яго руцэ, лязо якога запэцкана крывёю святара. Раптам ён выцер яго, уклаў у ножны спыніў цэлы: «Рухаемся». Ён павярнуўся пайшоў па лесвіцы, яго людзі саступалі месца, як расступаючаеся мёртвае мора; ён спыніўся звярнуўся да хі: «Арыштуйце яго; ніяк хмячоў кінноў; я хачу, каб гэты д'ябал — цэлы непашкодваны». Яго людзі стаялі вакол яго, нерухомыя, як статуі.

«Зараз!»

Яго сяржант адказаў: «Вы чулі каптанана! Рухайцеся! «Ён з'ехаў уніз у Катакомбы». Салдаты выцягнулі свае шаблі і кінуліся за ім. Рэха каманды сяржанта зачухала ў тунэлі: «Вы трое вунь туды! Праверце гэтыя дзверы! Вы двое там! Абшукайце кожную шчыліну расколу!»

На лесвіцы Борн прамармытаў сабе пад нос: «Няводны сапраўдны святар не абараняе зверна». Ён паклаў шабляў: «Вы, мужчыны, дзядзька са мной. Спадзяюся, вы падрыхтавалі мае войскі ў двары».

На што адзін з іх пацвердзіў: «Так, каптанане. Сто найбуйнейшых мужчын чакаюць загаду».

Борн зрунуў цераз плячо на парэшткі Івана, прыжмурыў вочы і кінуўся ўверх па лесвіцы.

«Давайце скончым з гэтым».

[Канец 6-й главы]

Гэты л таратурны твор быў створаны выключна ў прысвячэнн

Эдгар Алан По (1809—1849)

— Няхай яго спадчына живе ў кожным з нас —

~[GothicNovel.Org](https://www.gothicnovel.org)~